

strogo katoličkih mjesta. Pravi početak modernista u Engleskoj je prijašnji ministar protestant Balfour. Modernist mirnog tona je katolički profesor, laik Ward, zatim baron Hügel. Glavni stup engleskog modernizma je izopćeni eksjezuit Tyrell. Taj se u tonu razlikuje od drugih Engleza i spada među najstrastvenije i najradikalnije moderniste u opće. — Od Engleskih časopisa služili su modernističkoj struji: „Times“, „Quartely Review“, „D' Hibbert Journal“. — Čini se ipak, da modernizmu u Engleskoj nisu ruže cvale, barem među svećenstvom i među katolicima. Engleska je već prošla svoju vjersku krizu, kao i Njemačka, pa zato onaj koji je katolik, hoće da ostane takvim, hoće da bude odlučnim katolikom.

Iz Engleske je modernizam prešao u sjevernu Ameriku, što je posve shvatljivo. Spisi engleskih modernista, osobito Tyrella, štampali su se i širili u Americi, no ipak čuvenijih katoličkih učenjaka u Americi modernizam nije predobio.

U Njemačkoj se pravi, čisti modernizam nije ugnijezdio. Tek kod nekih pisaca opažao se upliv modernizma, kako dokazuju imena: Schell, Hompel, Ehrhard, Fischer. Najdalje je zašao Schnitzer.

U ostalim zemljama, osobito slavenskim, hvala Bogu, nije modernizam našao gotovo nikakva odziva. U spomenutim pak zemljama zadala je epohalna Papina enciklika „Pascendi dominici gregis“ modernizmu smrtonosan udarac.

Dr. K. Dočkal.

Juridičke bilješke.

Je li Papa suveren? U najnovije vrijeme dogodilo se, da je vrhovno sudište u Parizu izreklo osudu, u kojoj se Papi poriče suverenstvo. Tu je osudu podvrglo oštroj kritici novinstvo katoličko kao n. p. „Revue de deux mondes“ i „Revue d'organisation et de defense religieuse“. No najuspjelija radnja o tom izašla je u franc. smotri „Etudes“ od nekoga Ivesa de la Brière. Pisac obazire se najprije na razlog, radi kojega se poriče Papi suverenstvo, i stavlja pitanje: da li je dovoljan taj razlog, naime što Papa ne vlada jednom državom nezavisnom, da se Papi poreče suverenstvo? Pita se: da li to stoji, da gdje nema neodvisne države, da ondje nije moguće nikakvo suverenstvo? Na to pitanje odgovara sa distinkcijom: gdje nema nezavisne

države ni teritorija, tamo ne može da bude teritorijalnog suvereniteta, ali može da postoji osobni suverenitet.

Kad bi postojala osoba, nastavlja pisac, kojoj se priznaje potpuna politička nezavisnost, osoba, koja ne spada pod jurisdikciju nikoje države, ni monarhije ni republike, osoba, koja raspolaže takovim auktoritetom moralnim i socijalnim, da ostale države smatraju u vlastitom interesu potrebnim, da se s tom i takovom osobom pazi, kao što se pazi velevlast s velevlašću; jamačno se ne bi moglo toj osobi poreći pravo suverenstva, makar i ne vladala politički nad stanovitim teritorijem. No to je baš precizni pojam osobnog suvereniteta. Pa ako se ova tvrdnja postavljena kao hipoteza primijeni na Papu, hipoteza postaje historijskom činjenicom sadašnjosti, pozitivnom stvarnosti, koje ne može a da ne prizna meg unarodno pravo.

Ne treba pomiješati, veli dalje ućeni pisac, osobno suverenstro Papino s duhovnom vlašću njegovom, kojom on kao biskup Rimski upravlja cjelokupnom Crkvom kao zakoniti nasljednik sv. Petra i kao namjesnik Kristov na zemlji. To je vlast, koju Papi priznajemo mi katolici, jer nas tako vjera ući. A suverenstvo Papino je nešta drugo. Ono je posljedak historijski i socijalni njegove duhovne moći, posljedak historijski i socijalni hijerarhićke organizacije i jedinstva Crkve katolićke. Ovaj posljedak kao činjenicu historijsku i socijalnu moraju priznavati sve vlade, i nekatolićke kao i one odane Crkvi. U svakoj bo državi na svijetu imade stanoviti broj vjernika katolićkih, koji sv. Oca Papu priznavaju svojim duhovnim glavarem. Od njega dakle ovisi, kako će se ti državljani ponijeti u duhovnim poslovima, u poslovima savijesti, i njegova će rijeć vrijediti u svim onim pitanjima, u kojim se radi o vjerskim interesima ovih državljana. To je činjenica svakom poznata i koja se oboriti ne da. Da li se to hoće priznati ili ne će, ne smeta ništa, ali nužno slijedi, da se biskupu rimskomu mora priznati izniman položaj, povlastica suvereniteta u vremenitim stvarima i po megjunarodnom pravu.

Kad bi biskup Rimski bio politički ovisan o kojoj mu drago vladi, kad bi on morao da bude podložan zakonodavnoj, sudstvenoj i kaznenoj vlasti ove ili one države, ne bi imala vrijednosti ovakova povlastica za onu vladu ni za onu državu, niti bi je mogla ikoja druga država priznavati. Da Papa ne može da bude podložan nikojoj vlasti na svijetu, to je od pri-

jeke nužde za njegovu uzvišenu službu, to je u osobitom interesu svake države, u kojoj ima katoličkih podanika, pa bila vlada te države shizmatička, muslimanska, poganska ili slobodno-zidarska. Biskup Rimski mora dakle nužno da bude nezavisan, da imade osebnju vlast, da može pregovarati s drugim državama svijeta. A ta osebnja vlast ne može se drugim zgodnijim zvati imenom, već: suverenitetom.

Prema tom vladao Papa nad teritorijem politički nezavisnim ili ne vladao, ne može ga nijedan državnik, do kojega se nešto drži, ne smatrati suverenim, držeći se one Napoleonove: Postupajte sa Papom, kao da imade 200.000 vojske pod oružjem. Papino osobno suverenstvo ne potječe od teritorijalnog suverenstva nad kojom pokrajinom Italije, već potječe od osobitog položaja, koji zauzima on spram ostalih suverena i vladara kao biskup Rimski, a koji mu daje duhovna vlast, što ju izvršuje nad katolicima cijeloga svijeta. Teritorijalno suverenstvo Papino imalo je kao zadaću da zaštiti i da jamči za osobno njegovo suverenstvo. I zato kad je revolucija otela Papi njegovu duhovnu vlast, počinila je besprimjerno nasilje, povrijedila je sveto pravo i otela Svetoj Stolici dragocjeno jamstvo njezine neodvisnosti. Prema tomu rimsko pitanje još i sada čeka na časno riješenje. Megjutim dogodilo se ovo ili ono, bile nade ovakove ili onakove da se rimsko pitanje riješi, rješilo se ono dostojno ili ostalo neriješeno, osobno suverenstvo Pape ostat će kakvo je i bilo, i ne će odvisiti o teritorijalnom suverenstvu. Pa ma i ne jamčio posjed neovisne crkvene države za neodvisnost Papinu, Papa će ostati jednako suveren i kao takova priznavat će ga vlasti, sve dok bude poglavar duhovni sviju katolika cijeloga svijeta.

Ova studija ugledne smotre „Etudes“ dojmila se silno javnoga mnijenja u Francuskoj.

Dr. Pazman.

Recenzije.

Synopsis theologiae dogmaticae fundamentalis: de vera religione, de Ecclesia, de fontibus revelationis. Auctore Ad. Tanqueray. Editio quarta

decima. Typis Societatis S. Joannis Evangelistae. Desclée et Socii. Romae. Tornaci. Parisiis 1911.

U godini dana (1910—1911.) dva